

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-1-51 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 07-53/579-190
Karar Tarihi : 20.6.2007

10 **A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER**

Başkan : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN.

B. RAPORTÖRLER: Mehmet Ömür PAŞAOĞLU, Harun GÜNDÜZ

20 **C. ŞİKAYET EDEN :** - Kemist Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Barbaros Bulvarı No:7/5 Yıldız İşhanı
Beşiktaş - İstanbul
- Temsilcisi Av. Aysun GÜRTEKİN
İskenderoğlu Sokak Kat Apt. No:32/2 Kat:1 Daire:2
Şişli - İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILANLAR:

30 - Dystar Tekstil Boya ve Teknolojisi Sanayi Ticaret Ltd.
Şti.
İstanbul Trakya Serbest Bölgesi Atatürk Bulvarı
Begonya Sokak No:1 Kat:3 Çatalca - İstanbul
- İpaş İplik Sanayi ve İhracat A.Ş.
Cihangir Mahallesi Petrol Ofisi Caddesi No:15
Avcılar - İstanbul
- 4E Tekstil Boyaları Teknolojisi Ticaret A.Ş.
Cihangir Mahallesi Petrol Ofisi Caddesi No:15
Avcılar - İstanbul

40 **E. DOSYA KONUSU:** Dystar Tekstil Boya ve Teknolojisi Sanayi Ticaret Ltd. Şti.'nin bayileri arasında ayrımcı uygulamalar yaparak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

50 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikayet başvurusunda, Kemist Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Kemist Kimya)'nin 2000 yılından itibaren Dystar Tekstil Boya ve Teknolojisi Sanayi Ticaret Ltd. Şti. (Dystar)'nin Procion ve Dianix boya gruplarının bayii olarak çalıştığı, Dystar'ın Türkiye'de başka bayilerinin de bulunduğu, ayrıca teşebbüsün alıcılara doğrudan da satış yaptığı belirtilmektedir. Başvurunun geri kalan kısmında özetle, 2005 yılından itibaren

Dystar'ın, Kemist Kimya'ya yönelik ayrımcı uygulamalara başvurduğu, Dystar ürünlerinin İpaş İplik Sanayi ve İhracat A.Ş. (İPAŞ)'ye diğer bayilere göre daha uygun fiyata satıldığı, ayrıca İpaş'ın, Dystar'ın Remazol grubunun tek satıcısı olduğu ve bu ürün grubunu satmak isteyen Kemist Kimya'ya bu ürünlerin verilmediği iddia edilmekte ve anılan uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 2. fıkrasının (e) bendi ile aynı Kanun'un 6. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendine aykırı olduğu iddia edilmektedir.

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 2.5.2007 tarihinde intikal eden başvuru üzerine 4054 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri çerçevesinde düzenlenen 31.5.2007 tarih, 2007-1-51/İİ-07-MÖP sayılı İlk İnceleme Raporu, 1.6.2007 tarih, REK.0.05.00.00-110/109 sayılı Başkanlık Önergesi ile 07-53 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

70 - Şikayet edilen Dystar ile İpaş İplik ve 4E Tekstil Boyaları Teknolojisi Ticaret A.Ş. (4-E Tekstil Boyaları) arasında Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı bir anlaşma olduğuna ve Dystar'ın bayiler arasında ayrımcılık yaparak Kanun'un 6. maddesi kapsamında hakim durumunu kötüye kullandığına ilişkin iddiaların yeterli dayanaktan yoksun olduğu,

- Bu nedenlerle, şikayet konusu ile ilgili olarak önaraştırma veya soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı ve şikayetin reddedilmesi gerektiği

ifade edilmektedir.

80 **I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME**

I.1. İlgili pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

90 Tekstil terbiyesinin en önemli kısımlarından birisi ürünün (iplik, kumaş, elyaf vs.) boyanmasıdır. Tekstil boyaları, tekstil ürünlerine renk kazandırmanın yanı sıra bu ürünlere sahip olması istenen ışık, sürtünme, ter, su ve ütü haslıkları gibi özellikleri kazandırmak için uygulanan kimyevi maddelerdir.

90 Terbiye işleminin en önemli girdilerinden olan tekstil boyaları, doymamış organik bileşikler olup kimyasal içerikleri değişik en az iki molekülden oluşurlar ve tekstil liflerinin boyanmasında kullanılırlar. Bu moleküllerden, boya taşıyıcı olarak adlandırılan bir molekül rengi oluştururken diğer molekül de rengin tekstil lifi üzerinde tutunmasını sağlar. Boyalar, ayrı üretim süreçlerinde değişik yöntemlerle elde edilen iki molekülün üçüncü bir üretim aşamasında birleştirilmesiyle elde edilir.

100 Genel anlamda renk, renk tonları ve nüansları boya kimyasında değişik organik maddeler ve bu maddelerin ışık etkisi altında insanın algılamasına

yönelik etkileri olarak kabul edilir. Birçok boyanın karıştırılması ile ek renk tonları elde edebilmenin mümkün olduğu boyama endüstrisinde, renk indeksine göre yaklaşık 10 ile 12.000 arasında boya çeşidi bulunmaktadır. Tekstil boyaları, çeşitli renklerin kullanılmasıyla yeni renklerin elde edilebilmesi nedeniyle, sahip oldukları renge göre gruplandırılmamaktadır.

110 Rengin lif üzerine tutunmasını sağlayan ikinci boya molekülünün, kimyasal olarak iki değişik maddeyi birbirine bağlama yeteneğine sahip olması gerekir. Bu molekülün renk molekülünü kendisine bağlaması ve daha sonra life tespit etmesi veya kimyasal bir tepkime sonucu lif ile kaynaştırması gerekmektedir. Bu nedenle, boyaların değişik yüzey özelliklerine sahip olan tekstil liflerinde (doğal, viskos, sentetik) kullanılabilmesi için, lifin türüne uyum sağlayan kimyasal moleküllere sahip olması gerekmektedir.

120 Selüloz lifleri (pamuk, keten, kevenevir, viskoz vs.) tüm kullanım alanlarında reaktif, direkt, vat, kükürt ve naftol boyaları ile boyanabilirler. Söz konusu 5 selüloz boyası selüloz liflerin boyanmasından başka bir uygulama için uygun değildir. Doğal liflerden olan yün ve ipeğin boyanmasında asit boyalar kullanılır. Sentetik liflerden polyester lifler yalnızca dispers boyalar ile boyanabilirken poliakril nitril lifler sadece bazik boyalar ve polyamid lifler sadece asit boyalarla boyanabilmektedir. Tekstil boyalarından baskılı boyama için kullanılan pigmentler ise lif türünden bağımsız olarak her çeşit lifin boyanması için kullanılırlar.

Bu çerçevede, tekstil boyalarının genel kullanım alanları aşağıdaki tablodaki gibidir.

LİF TÜRÜ	UYGUN BOYASI	TEKSTİL
<u>1.Doğal Lifler</u>		
A- Selüloz lifler (Pamuk,keten, viskoz)	Reaktif Vat Direkt Kükürt Naftol	
B- Yün ve İpek	Asit	
<u>2.Sentetik Lifler</u>		
A-Poliamid	Asit	
B-Polyester	Dispers	
C-Polyakrilnitril	Bazik	
<u>3. Her Tür Lif</u>	Pigment	

130 Genel olarak kullanıldıkları liflerin türüne göre sınıflandırılan tekstil boyalarının daha alt gruplar halinde sınıflandırılmasında sahip oldukları haslık özellikleri etkili olmaktadır. Haslık, tekstil ürününün ışık, sürtünme (dayanıklılık), su gibi etmenler karşısında gösterdiği özelliklerdir.

140 Talep açısından hareket edildiğinde, boyaların boyanacak liflere bağlanması halinde birbirinin yerine kullanılması mümkündür. Böyle bir durumda; selüloz lifleri, yün-ipek ve poliamidi, polyesteri ve polyakrili boyamada kullanılan boya gruplarından her bir grubun ayrı ilgili ürün pazarı oluşturduğu sonucu çıkarılabilecektir. Ancak, dosyadaki bilgilerde de belirtildiği gibi, doğal liflerden selüloz lifleri boyamada kullanılan boyaların, ürüne sağladıkları haslıkların ve kullanım amaçlarının birbirinden farklı olması nedeniyle birbirinin yerine kullanılması, elde edilmek istenen sonuç bakımından mümkün değildir. Bu nedenle, selüloz liflerin boyanmasında kullanılan boyaların her birinin ayrı ürün pazarı olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Diğer yandan, tekstil boyalarının üretim süreçlerinin birbirinden farklı olması, birinin üretiminden diğerinin üretimine geçilmesinin ilave yatırımlar gerektirmesi nedeniyle ekonomik değildir. Bu açıklamalar ışığında tekstil boyaları ile ilgili ürün pazarlarını şu şekilde tanımlamak mümkündür.

- 150
- Reaktif boyalar,
 - Vat boyalar,
 - İndigo boyalar,
 - Direkt boyalar,
 - Kükürtlü boyalar,
 - Asit boyalar,
 - Dispers boyaları
 - Naftol
 - Pigmentler

160 Başvuruda, şikayetçi teşebbüsün Dystar'ın Procion ve Dianix boya gruplarındaki ürünleri sattığı ifade edilmektedir. Dosya mevcudu bilgilerden, Procion ürünlerinin, tekstil boyaları tüketiminin yaklaşık yarısını oluşturan "reaktif boya pazarı", Dianix grubundaki ürünlerin ise "dispers boya pazarı" kapsamında değerlendirilmesi gereken ürünlerden olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilgili ürün pazarı "*reaktif boya pazarı*" ve "*dispers boya pazarı*" olarak belirlenmiştir.

1.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

170 Ürünün üretim, kullanım, nakliye, vs. gibi özellikleri göz önünde tutularak, ilgili coğrafi pazar "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak kabul edilmiştir.

1.2. Değerlendirme

Şikayet dilekçesinde yer alan iddialar, 4054 sayılı Kanun'un gerek 4. maddesinin gerekse de 6. maddesinin ihlal edildiği yönündedir.

180 Şikayet başvurusunda "*Dystar'ın yakın zamanda kurdurduğu ayrıcalıklı bayisi ile rekabeti sınırlayan gizli anlaşmalar yapmak suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı*" ifade edilmektedir. Şikayetin 4. madde kapsamında ele alınabilmesine dayanak olarak Dystar ile ayrıcalıklı bayi olarak tanımlanan bayi arasındaki ilişki gösterilmektedir. Öncelikle şikayete konu teşebbüslerin aynı seviyede faaliyet göstermediklerini, bu teşebbüsler arasında şikayetçi

teşebbüs ile Dystar arasında olduğu gibi dikey bir ilişki bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Dystar'ın istediği takdirde herhangi bir teşebbüs ile 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında münhasır bir dikey ilişki tesis edebileceği hususu dikkate alındığında, Dystar'ın bir bayiye daha uygun koşullarla mal tedarik etmesini 4. madde kapsamında değerlendirilebilecek bir işbirliği olarak ele almak mümkün görünmemektedir.

190 Dystar'ın mal vermeyi reddettiği ya da eşit durumdaki alıcılara yönelik ayrımcı uygulamalar içinde olduğu yönündeki iddiaların değerlendirilebilmesi Kanun'un 6. maddesi kapsamında ele alınabilecek hususlardır. Bu bakımdan Dystar'ın hakim durumda olup olmadığına yönelik incelemeye ve bu durumun tespitine ilişkin değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

I.2.1. Dystar'ın Hakim Durumda Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirme

200 Dosyadaki bilgilere göre, Dystar'ın 2000 yılı itibarıyla, şikayete konu ürün gruplarından reaktif boya pazarında pazar payı %(...), dispers boya pazarındaki payı ise %(...)'dir. Rekabet Kurulu'nun Dystar ile BASF arasındaki devralma işlemine ilişkin 12.12.2000 tarih ve 00-49/518-283 sayılı kararında, üretimi nispeten basit olan bu boya türlerinde, hammadde bolluğu ve ucuz işçilik maliyetleri nedeniyle Güney Kore, Hindistan, Tayvan ve Tayland gibi ülkelerin Avrupa menşeli ürünler kalitesinde ürünleri daha düşük fiyatla satışa sunmaları nedeniyle yoğun bir rekabet yaşandığı; pazarda mevcut rakiplerin sayısının çok olması ve Uzak Doğu menşeli ürünlerin potansiyel rekabeti de artırması nedeniyle söz konusu pazarlarda bir hakim durumun oluşmasından bahsedilemeyeceği ifade edilmektedir. Esasen, Kurul aynı kararda Dystar'ın vat boya pazarındaki %(...) oranındaki payının BASF'ı devralmasıyla %(...)'e çıkmasını aynı gerekçelerle hakim durum için yeterli bir unsur olarak görmemiştir. Boya pazarında üretim teknolojisi ve bilgisinin yaygın olması, ilk yatırım maliyetlerinin yüksek olmaması, ithalatın önünde herhangi bir engel bulunmaması, dolayısıyla pazara giriş engellerinin söz konusu olmaması nedeniyle tekstil boyaları pazarlarında bir teşebbüsün hakim durumda olması mümkün görünmemektedir. Bu çerçevede, Dystar'ın şikayete konu pazarlarda 2000 yılı itibarıyla %(...) ve %(...) civarındaki pazar payı ile pazar yapısının rekabetçi niteliği, Dystar'ın hakim durumda bulunmadığına işaret eden önemli bulgular olarak görülmektedir. Bununla birlikte ayrımcılık iddiası ile ilgili değerlendirmelere de aşağıda yer verilmiştir.

220 I.2.2. Şikayetçi Aleyhine Ayrımcılık İddialarının Değerlendirilmesi

4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde, hakim durumdaki teşebbüslerin *"Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık"* yaparak hakim durumunu kötüye kullanması yasaklanmıştır. Hakim durumdaki teşebbüsün 6. madde kapsamında sayılan durumlardan birine uygunluk gösteren bir eyleminin aynı maddeyi ihlal edip etmediğini değerlendirirken, teşebbüsün söz konusu eylemiyle hangi amaca ulaşmaya çalıştığı ve eylemin pazardaki rekabet üzerindeki etkilerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Kanun'un 6. maddesi incelendiğinde hakim durumdaki teşebbüsleri pazar güçlerini kullanarak;

- hakim durumlarının devamını sağlamaya veya hakim durumunu güçlendirmeye yönelik eylemlerinin,
- başka pazarlarda hakim duruma gelmeye çalışmalarının,
- müşterileri veya tüketicileri ekonomik bakımdan sömürmelerinin yasaklandığı

240 görülmektedir. Bu çerçevede, ayrımcılığın göreceli bir kavram olduğu ve mutlak bir şekilde anlaşılamayacağı göz önüne alındığında, hakim durumda bulunan teşebbüsün alıcılara her türlü davranışı yasaklanmamıştır. Eşit durumda bulunmayan alıcılara farklı edimler bu madde kapsamında kötüye kullanma olmadığı gibi eşit durumda bulunan alıcıların aynı ve eşit hak, edim ve yükümlülüğe sahip olmaması durumunda da bir kötüye kullanma hali söz konusu olmayacaktır. Bu çerçevede ayrımcılığın temel şartı farklı koşulların uygulanmasıdır. Ancak her farklı davranış ihlal olarak değerlendirilmemektedir. Bu açıdan ayrımcı uygulamanın ayırt edici unsuru davranışın altında yatan nedendir. Piyasada rekabeti bozma ya da rakipleri piyasa dışına itme amaçlı farklı edimler ayrımcı davranışlardır. Mevcut 250 şikayetin kapsamı Dystar'ın piyasada rekabeti bozmak amacıyla şikayetçi bayiyi ya da rakiplerini pazar dışına çıkarma yönünde bir davranışı olduğunu göstermemektedir.

Diğer taraftan hakim durumdaki teşebbüsün tüm alıcılara eşit davranma yükümlülüğü altında bulunduğu da söylenemez.

Yine alıcıların eşit durumda olup olmadığının tespitinde ürünün özelliklerinin ve ticaretin gerçekleştiği koşulların da dikkate alınması gerekir. Bu kapsamda tarafların arasındaki ticari ilişkinin ne kadar zamandır devam ettiği, malın 260 teslim edileceği yer, alınan mal veya hizmetin miktarı, ödeme koşulları gibi unsurlar önem taşımaktadır.

Şikayet dilekçesinde Dystar'ın hakim durumda olduğuna ilişkin herhangi bir bulgu yer almadığı gibi Kemist Kimya'nın Dystar ürünlerinden başka bir ürün satmadığı ancak bir ürünün Dystar'dan tedarik edilememesi halinde müşteriyi kaybetmemek için muadil ürünü piyasadaki temin edilerek satıldığı belirtilmektedir. Ayrıca bayiler ile Dystar arasındaki işlemlerin ayniyeti ve muhatap teşebbüslerin konumlarının eşitliği ile uygulanan fiyata etki etmesi muhtemel diğer piyasa faktörlerinin (malın teslim edileceği yer, alınan mal veya hizmetin miktarı, ödeme koşulları gibi) benzerliğine ilişkin de herhangi 270 bir bilgi yer almamaktadır.

Belirtilen bu nedenlerle, şikayet dilekçesinde yer verilen iddiaların 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi anlamında kötüye kullanma haline işaret ettiğine ilişkin yeterli bir dayanak bulunmamaktadır.

J. SONUÇ

280 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu şikayet ile ilgili olarak, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde önaraştırma

07-53/579-190

yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.